

**TALABALAR KREATIV KOMPETENSIYASINING PSIXOLOGIK
RIVOJLANISHI: DUNYO TAJRIBASI VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI**

**ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОЙ
КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ТЕНДЕНЦИИ
РАЗВИТИЯ.**

**PSYCHOLOGICAL DEVELOPMENT OF STUDENTS' CREATIVE
COMPETENCE: WORLD EXPERIENCE AND DEVELOPMENT TRENDS**

Abdurazzoqov Shuxratbek Zafarjon o'g'li - o'qituvchi Andijon davlat chet
tillari instituti Ijtimoiy gumanitar fanlar, Pedagogika va Psixologiya kafedrasida
shuxrat.abdurazzoqov@bk.ru

Сын Абдураззакова Шухратбек Зафарджон – преподаватель,
Андижанский государственный институт иностранных языков, кафедра
социально-гуманитарных наук, педагогики и психологии
shukhrat.abdurazzoqov@bk.ru

Abdurazzoqov Shukhratbek Zafarjon oglu - teacher Andijan State Institute of
Foreign Languages Department of Social and Humanitarian Sciences, Pedagogy and
Psychology shukhrat.abdurazzoqov@bk.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalar kreativ kompetensiyasining psixologik
rivojlanish jarayoni dunyo miqyosida tahlil qilinadi. Kreativ kompetensiyaning
rivojlanishi innovatsion iqtisodiyot talablariga javob beradigan kadrlarni
tayyorlashda asosiy omil hisoblanadi. Xususan, Skandinaviya davlatlari, AQSh,
Singapur va Janubiy Koreya ta'lim tizimlari tajribasi, kreativlikni rivojlantirishning
zamonaviy usullari, shuningdek, psixologik yondashuvlar ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: kreativ kompetensiya, ta'lim texnologiyalari, ijodiy fikrlash,
global tajriba, psixologik rivojlanish.

Аннотация: В данной статье процесс психологического развития
творческой компетентности студентов анализируется в глобальном
масштабе. Развитие творческой компетентности является основным
фактором подготовки кадров, отвечающих требованиям инновационной
экономики. В частности, рассматривается опыт образовательных систем
скандинавских стран, США, Сингапура и Южной Кореи, современные методы
развития креативности, а также психологические подходы.

Ключевые слова: творческая компетентность, образовательные
технологии, креативное мышление, мировой опыт, психологическое развитие.

Abstract: This article analyzes the process of psychological development of students' creative competence on a global scale. The development of creative competence is a key factor in training personnel who meet the requirements of an innovative economy. In particular, the experience of the educational systems of the Scandinavian countries, the USA, Singapore and South Korea, modern methods of developing creativity, as well as psychological approaches are considered.

Keywords: *creative competence, educational technologies, creative thinking, global experience, psychological development.*

Kirish

Zamonaviy dunyoda kreativ kompetensiya jamiyatning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. BMTning ta'lim bo'yicha dasturlari (UNESCO) va Jahon iqtisodiy forumi (WEF) tomonidan kreativlik XXI asrning eng muhim ko'nikmalaridan biri sifatida e'tirof etilgan. Dunyo bo'ylab rivojlangan mamlakatlar ta'lim tizimida kreativ fikrlashni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Kreativ kompetensiyaning global ahamiyati

Innovatsion iqtisodiyotga o'tish:

AQSh va Evropa Ittifoqi davlatlarida kreativlik va innovatsion tafakkur "to'rtinchi sanoat inqilobi" talablariga javob beradigan yetakchi ko'nikmalar sifatida belgilangan. Koreya va Singapurda kreativ kompetensiyaning rivojlantirish maktabdan boshlab milliy strategiyaga kiritilgan. Ijtimoiy va texnologik muammolarni hal qilish: Iqlim o'zgarishi, texnologik ishsizlik kabi global muammolarni hal qilish uchun ijodiy yondashuv talab etiladi. Masalan, Norvegiya va Finlyandiya talabalarga ekologik muammolarni innovatsion usullar bilan hal qilishga qaratilgan maxsus dasturlar ishlab chiqilgan. **Dunyo miqyosidagi tajribalar** Finlyandiya ta'lim tizimi Finlyandiya talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun fenomenal ta'lim joriy qilingan. Bu yondashuvda an'anaviy fanlar bir-biriga bog'liq holda o'qitiladi. Masalan, iqlim o'zgarishi mavzusi geografiya, biologiya va iqtisod fanlarini birlashtiradi.

Kreativ kompetensiyaning rag'batlantirish uchun guruhda ishlash va muammoli ta'lim (problem-based learning) usullari keng qo'llaniladi.

Singapur tajribasi Singapur ta'lim tizimi "Teach Less, Learn More" siyosati bilan mashhur. Bu siyosat talabalarning mustaqil fikrlash va ijodiy loyihalar yaratishiga yo'naltirilgan. Maktab va universitetlarda "Design Thinking" (dizayn tafakkuri) va "Project-Based Learning" usullari faol qo'llaniladi.

AQShda STEAM yondashuvi

AQSh ta'lim tizimida STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) modeli kreativ kompetensiyani rivojlantirishning asosiy usuli sifatida qaraladi.

Ushbu model nafaqat texnik bilimlarni, balki san'at orqali ijodiy yondashuvni ham rivojlantiradi. NASA va MIT kabi yirik ilmiy markazlar talabalarning ijodkorlik qobiliyatini rag'batlantiruvchi dasturlarni qo'llab-quvvatlaydi. Janubiy Koreya: ta'lim va texnologiyaning uyg'unligi. Koreyada ta'lim jarayoni texnologiyalar bilan integratsiyalashgan. Masalan, talabalar virtual haqiqat (VR) texnologiyalari yordamida muammolarni hal qilishni o'rganadilar. Kreativ fikrlashni rivojlantirish maqsadida "EduTech" platformalari joriy etilgan.

Psixologik rivojlanishning global tamoyillari

Talabalarning kreativ kompetensiyasini rivojlantirishda quyidagi psixologik tamoyillar muhimdir:

Rivojlanishga yo'naltirilgan fikrlash (Growth Mindset): Psixolog K. Dvek nazariyasiga ko'ra, talabalar muvaffaqiyatsizliklarni o'sish imkoniyati sifatida ko'rib, o'z qobiliyatlarini rivojlantirishga intilishi lozim. Qo'rqmaslik muhitini yaratish: Dunyo bo'ylab kreativlikni rag'batlantirishda talabalarga muvaffaqiyatsizlikdan qo'rqmaslik va yangi narsalarni sinab ko'rishga rag'batlantiruvchi muhit yaratish asosiy o'rinda turadi. Tafakkurning ochiqqligi (Open-mindedness): Har xil madaniy va ilmiy yondashuvlarni qabul qilish ijodiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Multidistsiplinar yondashuv:

Dunyo universitetlari, xususan, MIT va Stanford, kreativ kompetensiyani shakllantirish uchun turli fanlarni birlashtirgan o'quv kurslarini taklif qilmoqda. Kreativlikni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar

Sun'iy intellekt: Talabalar ijodiy ishlar uchun AI vositalaridan foydalanmoqda (masalan, kontent yaratish yoki muammolarni tahlil qilish). Google va Microsoft tomonidan yaratilgan platformalar bu borada keng imkoniyatlar taqdim etadi. Virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR/AR): Talabalar VR muhitida turli ixtirolarni sinovdan o'tkazish va loyihalar yaratish imkoniyatiga ega. Blokcheyn texnologiyalari: Blokcheyn yordamida talabalar ijodiy ishlarning mualliflik huquqlarini himoya qilish imkoniga ega bo'ladilar.

Xulosa.

Dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, kreativ kompetensiyaning rivojlanishi ta'lim tizimining muhim qismi hisoblanadi. Innovatsion yondashuvlar, zamonaviy texnologiyalar va psixologik tamoyillar asosida kreativlikni shakllantirish nafaqat talabaning shaxsiy rivojlanishiga, balki butun jamiyatning taraqqiyotiga xizmat qiladi. O'zbekiston ta'lim tizimida ham kreativ kompetensiyani rivojlantirish uchun dunyo tajribasidan samarali foydalanish zarur.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Abramova G.S. O'smirlarning o'quv faoliyatini rag'batlantirishning axloqiy jihati // Psixologiya savollari. 1985 yil. 6-son. 38-45-betlar
2. Щерба, Л.В. Опыт общей теории лексикографии / Л.В. щерба.Избранные труды по языкознанию и фонетике. - Л., 1974.
3. Любарт, Т. Творчество психологии / Т. Любарт, К. Мусиру С. Торджман, Ф. Зенас. - М.: Когито-Центр, 2009. - 215с.
4. Степанов,С.Ю.Рефлексивная практика творческого развития.человеческое и организационное / С.Ю. Степанов. - М.: Наука, 2000. - 174с.
5. Электронный ресурс] / И. ИКС. Дворецкий. – Режим доступен по адресу: <http://linguaeterna.com/vocabula/index.php>.
6. Ожиганова, Г.В. Пролонгированный метод диагностики Формирование творчества в младшем школьном возрасте / Г.В. Ожиганова. – М.: Институт психологии РАН, 2005. – 135с. <https://modernedu-dv.com/index.php/newjournal/article/view/771>